

**Қазақстан Республикасының Парламентінде өтетін Үкімет
сағаты шеңберінде Қазақстан Республикасы Ұлттық ғарыш
агенттігінің төрағасы Т.А. Мұсабаевтың
«Қазақстан Республикасында ғарыш саласын құрудың өзекті
мәселелері» тақырыбындағы баяндамасы**

Астана қ.

2012 жылғы 10 желтоқсан

Парламент үйі

**Құрметті Төраға!
Құрметті депутаттар!**

(Слайд 2) Ғарыш қызметі адамзат үшін ең басымды және ғылымды қажетсінетін салалардың бірі болып табылады. Бұл қазіргі заманғы кез-келген мемлекеттің даму деңгейінің, оның экономикалық, ғылыми, техникалық және қорғаныс әлеуетінің нағыз көрсеткіші.

(Слайд 3) Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев еліміздегі ғарыш қызметіне әрқашан да ерекше көңіл бөліп, қолдап келеді. Сондықтан да республикамызда жаңа ғарыш саласы өріс алды деп айта аламыз.

(Слайд 4) Осы жылдың 6 қаңтарында «Ғарыш қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңына ел Президенті қол қойды. Қазақстан аумағында ғарыш қызметін құқықтық негізде іске асыру алғаш рет заңды түрде бекітілді. Заң ғарыш қызметінің дамуына, республиканың басқа мемлекеттермен қарым-қатынасының кеңеюіне және күшеюіне сеп болып отыр.

(Слайд 5) Еліміздің ғарыш қызметінің тікелей дамуы 2005-2007 жылдарға арналған Қазақстан Республикасында ғарыш қызметін дамытудың бірінші мемлекеттік бағдарламасын қабылдағаннан кейін басталды. Бірнеше оң нәтижелер алынды, бірақ ғарыш қызметіне

жауапты бір мемлекеттік орган болмағандықтан, ірі қателіктер орын алды.

(Слайд 6) Жағдайды өзгерту үшін 2007 жылы Президенттің Жарлығымен Ұлттық ғарыш агенттігі (Қазғарыш) құрылды және сол сәттен бастап ғарыш саласын құру және дамыту бойынша мемлекет саясатын Қазғарыш дәйекті түрде іске асыруда.

(Слайд 7) Қазғарыш жұмысын мемлекеттің ғарыш қызметінің дамуына талдау жүргізуден бастады. Талдау нәтижелері мемлекеттің ғарыш саласында қарым-қатынастарды реттейтін нормативтік-құқықтық базасы жоқ екенін көрсетті. Сонымен қатар ғарыш-зымыран техникасын құру үшін жеткілікті ғылыми-техникалық базасы, дамыған ғарыш сегменті жоқ екенін және ғарыш техникасын әзірлеуде тәжірибесі, машықтары мен білімі бар мамандар жетіспейтінін айқындады.

(Слайд 8) 2010 жылы қабылданған Қазақстан Республикасы үдемелі индустриялық-инновациялық дамытудың мемлекеттік бағдарламасында ғарыш саласындағы негізгі міндет анықталған. Бұл – республиканың индустриялық-инновациялық дамуын үдемелеуге, ұлттық қауіпсіздік пен қорғанысты нығайтуға ықпал ететін, экономиканың ғылымды қажетсінетін және жоғары технологиялық секторы ретінде ғарыш саласын құру болып табылады.

(Слайд 9) Алдына қойылған міндетті іске асыру үшін Қазақстанда салмақты, объективті алғышарттар бар.

Біріншіден, «болашақ экономиканың» басым секторларының бірі болып саналатын ғарыш саласы толықтай мемлекет қолдауын алып отыр. Осылайша, соңғы 3 жылда ғарыш қызметін дамытуға 90 млрд. теңге бөлінді.

Екіншіден, «Байқоңыр» ғарыш айлағының болуы. Қазақстан үшін ғарыш аппараттарын ұшыруға қатысуға, зымыран-тасығыштарды дайындауға және ұшыру жұмыстарында тәжірибені жинауға, өзінің өндірістік-сынау базасын дамытуға «Байқоңыр» мүмкіндік береді.

Ал, үшіншіден, ғарыш саласында әлемдегі жетекші EADS Astrium компаниясымен стратегиялық серіктестік экономика салаларының және ел қауіпсіздігінің өзекті мәселелерін шешуге көзделген күрделі ғарыш жобаларын табысты іске асыруға мүмкіндік береді.

(Слайд 10) Мемлекеттің әлеуметтік-экономикалық дамуына ғарыш технолоиялардың жоғары маңызын ескере отырып, бүгінгі күні Қазғарыш келесі жобаларды іске асыруда:

- «KazSat» байланыс және хабар тарату спутниктік жүйесін құру;
- Жерді қашықтықтан зондтау ғарыш жүйесін құру;
- Ғарыш аппараттарын құрастыру-сынау кешенін құру;
- «Байқоңыр» ғарыш айлағында экологиялық таза «Бәйтерек» ғарыштық зымыран кешенін құру.

(Слайд 11) Бүгінгі күні ғарыш аппараттарын құрастыру-сынау кешенін құру жобасы бойынша сынау учаскелердің жабдықтарын жобалау жұмыстары аяқталды, құрастыру-сынау кешенін және арнайы конструкторлық-технологиялық бюроның технологиялық жабдықтарының жасалуы бойынша жұмыстар жүргізілуде. Құрастыру-сынау кешені және арнайы конструкторлық-технологиялық бюро ғимараты салынуда.

(Слайд 12) Жерді қашықтықтан зондтау ғарыш жүйесін құру жобасы бойынша ғарыш жүйесін жобалау кезеңі аяқталды, қосалқы жүйелерінің сынағы және құруы, жер үсті сегментінің құрылыс жұмыстары жүргізілуде. Сонымен қатар, Францияда осы жобаны жобалау, жинау, сынау және пайдалану бойынша 66 қазақстандық мамандар екіжылдық практикалық тағылымдамадан өтуде.

(Слайд 13) «Бәйтерек» ғарыштық зымыран кешенін құру жобасын іске асыру бойынша Ресей Федерациясымен бірге жұмыстар жалғасуда. Жоба бірқатар қиыншылықтар кешуде, сондықтан әліде жобалау жұмыстары аяқталған жоқ.

Бұл жағдайға Ресей тарапы жағынан жобалау жұмыстарын 47 айға кешіктіруі және жоба бағасын 7 есе өсіруі себеп болып отыр.

Қазіргі кезде жағдайды түзету жұмыстары жүргізілуде. Екі Мемлекет басшылары қол жеткізген келісімдерді және Қазақстан мен Ресей Үкімет басшыларының тапсырмаларын орындау мақсатында, «Бәйтерек» ғарыштық зымыран кешенінің техникалық негізін «Ангара» зымыран-тасығыштан «Зенит» зымыран-тасығышқа көшіру бойынша екі жақтың ғарыш агенттіктері жұмыс жүргізуде. Мамандардың бағалауы бойынша «Бәйтерек» ғарыштық зымыран кешенін «Зенит» зымыран-тасығыш базасында құру бағасы бірнеше рет төмен.

(Слайд 14) «KazSat-2» байланыс және хабар тарату ғарыш спутнигі бір жыл бұрын пайдалануға берілді. Спутниктің ресурстарын жалға беру қызметі 9 қазақстандық телекоммуникациялық компанияларға көрсетіледі.

«KazSat-3» ғарыш аппаратын құру жұмыстары басталды. Қазіргі кезде жобалық-техникалық құжаттамасы дайын.

«KazSat» спутниктерін резервті жерүсті басқару кешенін құру бойынша құрылыс-жөндеу жұмыстары аяқталды. Жылдың аяғында объект іске қосылады.

(Слайд 15) Ғарыш саласы күрделі ғылыми-технологиялық әлуетсіз, бәсекеге қабілетті бола алмайтындағы және одан әрі дами алмайтындығы жұртқа мәлім. Осылайша, бұл бағытта біздің ғалымдар 23 ғылыми жобалар бойынша қолданбалы ғылыми зерттеулер атқаруда.

Жұмыс барысында маңызды ғылыми нәтижелер алынды. Олар әлемдік деңгейде ғарыш техникасы мен технологияларын жасау және қолдану саласындағы, сонымен қатар экологиялық қауіпсіздік саласындағы қолданбалы зерттеулердің дамуына үлесін қосады.

Дегенмен, ғарыш саласының ғылыми және ғылыми-технологиялық базасын дамытуда үлкен проблема бар – ол ғылыми ұйымдардың зерттеулік жабдықтары ескірген, сондықтан жаңартуды және модернизациялауды талап етеді.

(Слайд 16) Ең маңызды бағыттардың бірі – ғарыш саласының жас,

білікті, сауатты кадрларын даярлау. Бұл бағытта Қазғарыш кадрларды даярлау жүйесін құрды. Бұл жүйеге жататын шаралар:

- ғарыш саласының қызметкерлеріне оқу семинарларын өткізу арқылы кадрларды қайта даярлау және олардың біліктілігін көтеру,

- Қазақстанның жоғары оқу орындарында және «Болашақ» бағдарламасы арқылы жақын және таяу шетелде кадрларды даярлау,

- іске асырылатын жобалар шеңберінде кадрларды даярлау.

Аталған шаралар болашақ саланың кадрлық әлеуетін жаңа деңгейге көтеруге мүмкіндік береді.

(Слайд 17) Қазғарыш Қазақстанда ғарыш саласын құру үшін алдына қойылған міндеттерді сапалы орындау мақсатында ғарыш техникасы мен технологияларды жасау саласындағы әлемдегі озық мемлекеттермен халықаралық ынтымақтастықты дамытуда. Олар Ресей, Украина, Франция, Германия, Қытай, Үндістан, Ұлыбритания, Италия, Жапония, Оңтүстік Корея, Израиль, Сауд Арабиясы, Біріккен Араб Әмірліктері.

(Слайд 18) Ғарыш жобаларын іске асыру нәтижесінде Қазақстан толыққанды ғарыш саласын құра алады. Ол отандық экономиканың «локомотивтерінің» бірі болады және республиканың индустриялық дамуына, Қазақстанның ұлттық қауіпсіздігі мен қорғанысын күшейтуге ықпал етеді.

(Слайд 19) **Назарларыңызға рахмет!**